

Einar Kárason (Island)

Narozen 1955 v Reykjavíku. Jeden z nejčtenějších islandských autorů. Psaní se naplno věnuje od konce 70. let, nejprve jako básník, od roku 1981 i jako prozaik. Je autorem historických fresek z dějin Islandu, proslavila jej trilogie *Par sem djöflaeyjan rís* (1983, Tam, kde se tyčí ďábelský ostrov), *Gulleyjan* (1985, Ostrov pokladů) a *Fyrirheitna landið* (1989, Zaslíbená země), v níž vylíčil život chudých Islandanů po druhé světové válce. Do vzdálenější historie zamířil ve volné tetralogii odehrávající se na Islandu v první polovině 13. století. Za druhý díl, román *Ofsi* (2008, Bouřlivost), získal Islandskou literární cenu. Na prestižní Cenu Severské rady za literaturu byl nominován čtyřikrát. V češtině vyšla jeho novela *Ptáci bouře* (2019) pojednávající zoufalý boj rybářů na palubě trauleru s běsnící ledovou bouří.

z novely *Ptáci bouře* (2019) přeložila Marta Bartošková

[...]

Když devětadvacátého ledna, před více než týdnem, Lárus dorazil do reykjavického přístavu, těšil se a nemohl se dočkat, až se nalodí; jeho matku, která ho s otcem doprovázela, naopak svírala úzkost. Zjevila se jí totiž zlá znamení, prý se jí zdály zlé sny. Rodiče ho odvezli rodinným džípem značky Willys. Otec za volantem cítil jistou hrdost nad synem, který se chystal na svou třetí rybářskou plavbu a už si stačil vydobýt pověst pilného pracanta; otci to prozradili přístavní dělníci, při práci leccos zaslechli. Minulá výprava byla dost drsná; Lárus tehdy pracoval na jiném trauleru a stejně jako teď vyrazili na vzdálená loviště daleko za severním polárním kruhem, až do Barentsova moře. Jsme jen kousek od severního pólu! divil se jeden z ostatních palubáků, a protože to bylo uprostřed zimy, neviděli za celou plavbu ani náznak denního světla, od rána do večera byla tma jako v ranci. Trochu se vyjasnilo jen tehdy, když se měsíc a hvězdy vylouply z mraků a na obloze tančila polární záře. To se ovšem stávalo zřídkakdy a nikdy to netrvalo dlouho, většinou je sužovala mlha a ostrý vítr s deštěm, úlovek byl nevalný a plavčícův podíl hubený. *Racek* teď ale mířil na newfoundlandská loviště a o těchto tripech slýchal Lárus jen to nejlepší, plavba tam i zpátky je dlouhá a klidná, samotný lov je prý sice usilovný, ale jen krátký a kořist bývá bohatá: pohádkový náklad okouníka, který se pak výhodně prodává na Britských ostrovech i v Německu; Lárus tiše doufal, že ho tam taky vezmou. Taková plavba obnáší nejen zábavu, ale i tučnou výplatní obálku.

Matka měla podlomené zdraví a stonal i mladší bratr; všichni by rádi viděli, kdyby doma vysázel na stůl odměnu za vydařený trip. Trauler kotvil u přístavního mola a na přídi měl napsáno *Racek RE 335*. Rodina vystoupila z džípu a Lárus hned začal matce to skvostné, solidně stavěné plavidlo ukazovat; byl to nefalšovaný ocelový hrad, vážil přes sedm set tun. Měl vzhledem k příd s vyvýšeným příďovým kastelem, jemuž námořníci říkali prostě kastle, pak tu byla paluba, která se během rybolovu využívala jako pracovní plocha, tamhle se na ni vysypává úlovek a tamty otvory vedou do podpalubí; uprostřed lodi se tyčila nástavba s velitelskou kabinou, která vévodila celé lodi, a s můstkovými okny obrácenými dopředu. Za ní stála nižší stavba s jídelnou a ubikacemi a na ní byla člunová paluba, kde na bytelných ocelových výložnicích s hákem, takzvaných davidkách, visely dva mohutné, impozantní záchranné čluny, na každém boku jeden. Lárusův otec rybařil dlouhá léta, jezdil na sledě, a zatímco tam stáli u džípu a prohlíželi si loď, vysvětloval jim, že tenhle trauler stejně jako ostatní novější plavidla islandské rybářské flotily je vybavený obzvlášť bytelnými záchrannými čluny, které se dají využít i na zatahování sítě kolem hejna sledů, když na to přijde. Mají v tom dokonce i motor! hlásil otec pyšně. Bezmezně obdivoval vše, co se týkalo moře a rybolovu, a nedělní výlety autem trávila rodina většinou popojížděním po přístavu a okouněním. Prohlíželi si loď a čluny, odkud asi přijíždí tahle a co byla lovit tahle kocábka? Potkávali tam další námořníky a otec s nimi zapřádal dlouhé hovory.

Před necelými dvěma týdny tu rodina stála skoro na stejném místě, s nimi se tu ovšem mačkala polovina města, aby si prohlédla zbrusu nový, parádní přírůstek do dánské flotily, loď s názvem *Hans Hedtoft* vyrobenou speciálně k plavbám do Grónska. Ještě zářila novotou, pokřtili ji teprve před pár týdny a nyní se chystala na svou první grónskou výpravu. Měla výtlak 2 800 tun a celá byla speciálně vyztužená, aby zvládala pohyb v polárních vodách, zkrátka nefalšovaný skvost na přepravu cestujících i nákladu. Konečně tu bylo plavidlo, které mohlo obhospodařovat grónské osady po celý rok; dokonce bylo osázené kanóny. Nezapomněli na nic! pochvaloval si Lárusův otec. Z Reykjavíku si to *Hedtoft* namířil k jižnímu cípu Grónska, plul po stejné trase, na níž se později večer toho dne, kdy si rodina ze břehu majestátního *Racka* prohlížela, vydá i jeho posádka. Vypluje v osm hodin, oznámil rozhlas po poledních zprávách. Z *Racka* se ozvalo hučení motoru, rychlé údery dieselového generátoru doprovázené klepáním, do všech nákladních prostor už nasypali led, doplnili naftovou nádrž a cisternu s pitnou vodou, naložili proviant, rozporcované kusy masa, pytle brambor, soudek soleného skopového, kávu, chléb, salámy a sýry, lahve mléka, ovesné vločky, rýži, bůček... reflektory zářily, přicházeli další, někteří byli namol a vyváděli, levačkou svírali loďák a pravou, tou spolehlivější rukou, třímali flašku a mávali jí. Lárus vrhl pohled na matku, věděl, že pohled na opilce nastupující na loď, která se měla v příštích týdnech jejímu synovi stát v dalekých mrazivých vodách záchranou a domovem, nese s nelibostí. Toho rána se probudila se zlou předtuchou a snažila se chlapce od plavby odradit, ale on si žádnou cenu nechtěl vysloužit pověst nespolehlivého a liknavého pracanta, když už se jednou nechal najmout. Otec prohlásil, že loviště na západ od New Foundlandu jsou vyhlášená klidným a bezvětřným počasím a že tamní úlovky navíc bývají tak bohaté, že se traulery rychle naloží a za pár dní hned zase zamíří domů. Otec se synem matku vylákali z auta, aby její tísnivý pocit zaplašili, a teď tam všichni stáli a obdivovali silné plavidlo, na kterém se chlapec chystal vydat do dalekých krajů; matka už nic neříkala, jen chlapce políbila, objala ho a poprosila Boha a štěstěnu, aby ho provázely; o zlé předtuše se dál nezmiňovala, protože když lidé vyrážejí na dlouhou cestu, není na místě strašit je neblahými předpověďmi. Co ostatně věděla o rybolovu či nebezpečích na moři. Na lovu nikdy nebyla, ačkoliv její vlastní otec, bratr i dědeček přišli o život právě na moři. Žít se na Islandu rybolovem bylo jako být za války vojákem.

[...]

Tenkrát byl advent a konečně dorazili do přístavu po dlouhé a nezáživné plavbě v polárních vodách, která nevynesla víc než garantovanou základní mzdu. Bocman se samozřejmě nemohl dočkat, až se dostane domů do čisté, vyhřáté postele s bílým povlečením, kde ho čekala žena, až se bude moct pořádně vyspat, broukat si s batoletem a užívat si, že je s těmi, kteří ho mají rádi. Loďmistři ovšem nevyskáčou na břeh, jakmile se hodí na molo vazné lano. Nejdřív se na palubě musí o leccos postarat a všelicos uložit. Než si loďmistr mohl pospíšet na přístavní hráz a poohlédnout se po taxíku, stačili si už někteří z posádky, kteří zůstali na lodi, obstarat pití. Jeden plavčík z jeho směny zaskočil do přístavní putyky,

nasedl do taxíku a přivezl dvě lahve akvavitu. Ty tam teď stály na stole. V takové chvíli chlapi samozřejmě zavolají na bocmana, hromotluka, hrdinu a frajera, který si přišel do podpalubí pro loďák: Dáš si s náma frťana, abys vyhnal zimu z kostí? Zima se do něj samozřejmě zažrala stejně jako nekonečná polární tma, která se mu všemi smysly vetřela až do duše. Proč by si tu trošku tepla odpíral? To přece nemůže škodit. Nějak se ale rozseděl, a než se vzpamatoval, bavit se s ostatními v hospodě Lidového domu. Teprve následujícího dne se loďmistrovi v hlavě rozsvítilo natolik, aby se dokodrcal taxíkem domů. Mezitím několikrát usnul a zase se probudil, proložil to několika panáky, aby k tak zásadnímu kroku vůbec sebral odvahu, jenže to už toho měla jeho přítelkyně právě dost, což mu také bez okolků oznámila. Prohlásila, že to není žádný život, když chlapa vidí jen jednou za pár týdnů a k tomu ještě namol, a za necelou čtvrt hodinku už měla sbalené věci i oblečení na děcko, nasedla do jiného taxíku a byla tatam. Loďmistr nejdřív jen nečinně seděl a v duchu si říkal, že je chlap a že ho něco takového přece nerozhází. Přece ho nevykolejí, když má ženská slabý nervy. Jenže ho to přece jen vykolejilo a později večer se rozhodl, že se půjde utopit a celé to skoncuje. První část předsevzetí dodržel, pod benzinkou ve Fossvoguru vlezl do moře a došel dost daleko od břehu. Nakonec to ale neskoncoval, třebaže přesvědčení, že život nestojí za nic, ho neopustilo. Došel ale k závěru, že moře je hnusné, že voda, která mu přináší obživu, je studená a špinavá. Nesnesl pomýšlení, že mu ten sajrajt zahltí smysly a plíce a že by pak měl umřít rozklepaný zimou. Musí přece existovat možnost, jak něco takového podstoupit na souši, v teplém oblečení, snad i mezi lidmi, a tak se radši vydal za kamarády z mokré čtvrti. Usmyslel si, že se s nimi upije; chtěl pokud možno umřít opilý a rozesmátý. Teď už na tom usilovně dřel víc než měsíc a zdálo se mu, že odvedl pořádný kus práce, protože řadu dní zvracel krev, ale jak už bylo řečeno, ještě než stačil předsevzetí splnit, nechal se ve slabé chvílce přemluvit, aby se s *Rackem* vydal na další trip. Cestou k lodi si zničehonic vzpomněl, že se vlastně chtěl uchlastat, a proto byl tak vzteklý, když ho chlapi dotáhli, či spíše donesli na palubu. Všechny plány mu tím zhatili.

[...]